

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็น การวิจัยประยุกต์ (Applied research) ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรที่ศึกษา

สมาชิกสภาตำบล สภาเทศบาล สภาจังหวัด เจ้าอาวาส ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและเกษตรกรรวม ตัวแทนกรมส่งเสริมการเกษตร และกรมการพัฒนาชุมชน

2. พื้นที่ในการวิจัย ได้แก่

1. ตำบลธรรมามูล อำเภอเมือง
2. ตำบลเขาท่าพระ อำเภอเมือง
3. ตำบลชัยนาทอำเภอเมือง
4. ตำบลบางหลวง อำเภอสรรพยา
5. ตำบลตลุกอำเภอสรรพยา
6. ตำบลแพรกศรีราชา อำเภอสรรคบุรี
7. ตำบลมะขามแต อำเภอวัดสิงห์

3. เทคนิคและวิธีการเลือกตัวอย่าง

การสุ่มโดยวิธีเจาะจง (purposive sampling) จาก สมาชิกสภาตำบล สภาเทศบาล สภาจังหวัด ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจ ตัวแทนกรมส่งเสริมการเกษตร และกรมการพัฒนาชุมชน จนกว่าจะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและเกษตรกรที่มีศักยภาพโดยการประเมินและสมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมพัฒนา

พื้นที่ 7 ตำบลในเขตอำเภอ วัดสิงห์ อำเภอเมือง อำเภอสรรพยา และอำเภอสรรคบุรีจังหวัดชัยนาท ได้แก่ นายก รองนายก อบต. สมาชิก อบต.และเจ้าหน้าที่ พัฒนาชุมชน ตำบลมะขามแตอำเภอวัดสิงห์ จำนวน 20 คน ตำบลธรรมามูลอำเภอเมืองจำนวน 20 คน ตำบลเขาท่าพระอำเภอเมืองจำนวน 20 คน ตำบลตลุกอำเภอสรรพยาจำนวน 20 คน ตำบลบางหลวงอำเภอสรรพยาจำนวน 20 คน เทศบาลตำบลชัยนาทอำเภอเมืองจำนวน 20 คน เทศบาลแพรกศรีราชาอำเภอสรรคบุรีจำนวน 20 คน รวม 140 คน

สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 7 ตำบลรวม 13 ผลิตภัณฑ์ชุมชน กลุ่มละ 5 คน จำนวน 65 คน

สมาชิกเกษตรกรดีเด่น 7 ตำบล 8 กลุ่ม ๆ ละ 5 คนคัดเลือกเกษตรกร รวม 40 คน

การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ทำโดยการเลือกตามกลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดชัยนาท จึงเลือกสมาชิกสภาตำบล 7 ตำบล ๆ ละ 20 คน รวม 140 คน กลุ่ม สมาชิกวิสาหกิจชุมชนและเกษตร 13 กลุ่ม รวม 13 ผลิตภัณฑ์ 65 คน และเกษตรกรที่มีผลงานเกษตรกรรมดีเด่น 8 กลุ่ม 40 คน

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ การสัมภาษณ์สนทนากลุ่ม และการสังเกต เอกสารจากองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาล

1.1 ศึกษาสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับ ศักยภาพในการพัฒนาขีดความสามารถของวิสาหกิจชุมชนและการเกษตร 7 ตำบล จังหวัดชัยนาท โดยการสัมภาษณ์สังเกตและศึกษาจากเอกสาร/แบบสำรวจเกษตรกร

1.1.1 ประชุมเวทีประชาคม

1.1.2 เวทีสนทนากลุ่มตำบล 7 ครั้ง กลุ่มวิสาหกิจชุมชน/เกษตร

1.1.3 ประเมินศักยภาพและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและการเกษตร โดยการประชุมกลุ่มและการประเมิน

1.2 ศึกษากลยุทธ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและการเกษตร 7 ตำบล รวม 21 กลุ่มในจังหวัดชัยนาทโดยการสัมภาษณ์สังเกตและศึกษาจากเอกสาร

1.2.1 ศึกษากลยุทธ์ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและการเกษตร โดยศึกษาจากเอกสารการสนทนากลุ่ม สัมภาษณ์และสังเกต

1.2.2 วิเคราะห์กลยุทธ์วิสาหกิจชุมชนและการเกษตรที่มีศักยภาพ

1.2.3 ประเมินความสำเร็จของกลุ่มด้วยแบบประเมิน

1.2.4 จัดทำเส้นทางท่องเที่ยวร่วมกับเส้นทางท่องเที่ยววิสาหกิจชุมชนและเชิงเกษตรประวัติศาสตร์ และการอบรมมัคคุเทศก์

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ การถอดเทปสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ศึกษากระบวนการผลิตวิสาหกิจชุมชนและการเกษตร

2.1 ศึกษาสำรวจกระบวนการผลิตของวิสาหกิจชุมชนและการเกษตรในพื้นที่ตามขอบเขตวิจัย โดยการสัมภาษณ์และสังเกต 21 ครั้ง ทั้งหมด 21 กลุ่ม

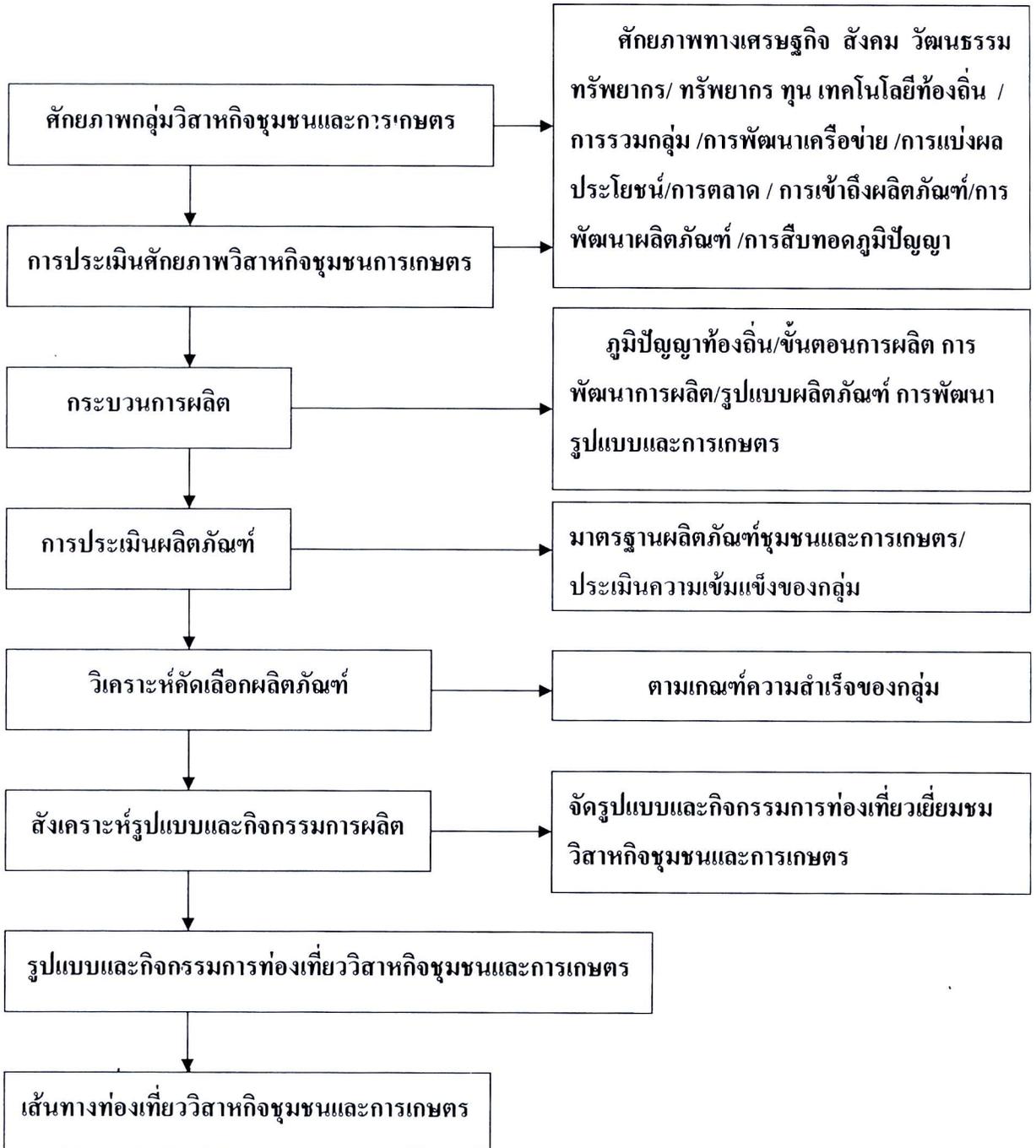
2.1.1 ประเมินคุณภาพผลิตภัณฑ์ ตามเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ค้นหาวิสาหกิจชุมชนและการเกษตรที่มีศักยภาพ จัดทำแผนการพัฒนาโดยประชุมกลุ่มย่อยและวิเคราะห์คุณภาพ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผลิตภัณฑ์ตามเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนและการเกษตร

2.1.2 ประเมินความเข้มแข็งของกลุ่ม ตามแบบประเมินการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและการเกษตร

4. วิเคราะห์และสังเคราะห์รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว

- 4.1 วิเคราะห์ความสำเร็จของกลุ่มด้วยแบบประเมิน
- 4.2 วิเคราะห์วิสาหกิจชุมชนและการเกษตรตามขอบเขตการวิจัยเพื่อจัดทำเส้นทางการท่องเที่ยว
- 4.3 สังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวิสาหกิจชุมชน
- 4.4 จัดทำเส้นทางการท่องเที่ยววิสาหกิจชุมชนและการเกษตร

5. กรอบการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์โดยใช้ผู้ช่วยวิจัยในด้านการแปรรูปอาหาร ด้านสังคม และการพัฒนาชุมชน เป็นการเก็บข้อมูลแบบสามเส้า ส่วนแบบประเมินช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นของข้อมูลเชิงคุณภาพ ในประเด็นต่อไปนี้

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่ และ เบอร์โทรศัพท์
มีความเป็นมาอย่างไร	รายชื่อสมาชิกหลักมีใครบ้าง

ศักยภาพทางด้านทรัพยากร

เครื่องมือและอุปกรณ์ได้จากไหนหากซื้อราคาเท่าไร
 สถานที่ผลิตอยู่ที่ใด
 วัตถุดิบได้จากที่ใด
 วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตมีอะไรบ้าง
 กรรมวิธีการผลิตมีขั้นตอนอย่างไร
 ได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างไร

ศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจ

จำนวนสมาชิกของกลุ่มมีเท่าไร
 จำนวนหุ้นและราคาหุ้น เป็นอย่างไร
 เงินทุนหมุนเวียนในปัจจุบันมีเท่าไร
 การตลาด มีการติดต่อและจำหน่ายที่ใดบ้าง

ศักยภาพทางด้านสังคม

จำนวนสมาชิก มีกี่ฝ่ายอะไรบ้าง
 เครือข่ายอยู่ที่ใดบ้าง
 มาตรฐานที่ได้รับมีอะไรบ้าง
 การส่งเสริมของภาครัฐและเอกชนเป็นอย่างไร
 มีการเข้าร่วมการประกวดในงานใดบ้าง
 กลยุทธ์และโครงการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์
 มีการสืบทอดภูมิปัญญาและฝึกอบรมถึงใครบ้าง
 กลุ่มมีความสำเร็จในด้านใดบ้าง
 ปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มเป็นอย่างไร

7. การประเมินศักยภาพของกลุ่มแปลงเกษตรและวิสาหกิจชุมชน

ทำการประเมินศักยภาพกลุ่มโดยใช้แบบประเมิน ดังนี้

1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

แบบประเมินจาก การตัดแปลงจากหลักเกณฑ์การคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ของคณะกรรมการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทยปี 2547 ด้านการผลิตและความเข้มแข็งของชุมชน ได้แก่ ที่มาของวัตถุดิบ แรงงาน การรักษาสิ่งแวดล้อม ศักยภาพการผลิต การตลาด การจำหน่าย รายได้ ความต่อเนื่อง การจำหน่าย ความเข้มแข็งของชุมชน การตั้งกลุ่ม การจัดองค์กร และบัญชี โดยแบบประเมินมี 3 ระดับ ได้แก่

3	หมายถึง	มาก
2	หมายถึง	ปานกลาง
1	หมายถึง	น้อย

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยแบบประเมิน โดยตัดแปลงจากหลักเกณฑ์การคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ใช้คะแนนเฉลี่ยและการแปลผล ดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย 2.33 – 3.00 คะแนน หมายถึง ระดับสูง

คะแนนเฉลี่ย 1.67 – 2.32 คะแนน หมายถึง ระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1 – 1.66 คะแนน หมายถึง ระดับน้อย

2. กลุ่มเกษตร

แบบประเมินจาก แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดย กรมส่งเสริมการเกษตร ร่วมกับสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย

แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่

2	หมายถึง	มีเพียงพอ
1	หมายถึง	มีแต่ไม่เพียงพอ
0	หมายถึง	ไม่มี

การแปลผลระดับศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรรวมทั้งหมด 30 คะแนน

คะแนนเฉลี่ย 0-10 คะแนน = ศักยภาพระดับควรปรับปรุง

คะแนนเฉลี่ย 11-20 คะแนน = ศักยภาพระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 21-30 คะแนน = ศักยภาพระดับดี

2. ศักยภาพด้านการจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

แบ่งออกเป็น 2 มิติ คือ

2.1 มิติความเป็นเจ้าบ้าน

แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่

3	หมายถึง	สูง
2	หมายถึง	กลาง
1	หมายถึง	ต่ำ

0 หมายถึง ขาดการจัดการ

การแปลระดับศักยภาพด้านการจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในมิติการเป็นเจ้าบ้าน
ทั้งหมด 30 คะแนน

คะแนนเฉลี่ย 0-10 คะแนน = ศักยภาพระดับควรปรับปรุง

คะแนนเฉลี่ย 11-20 คะแนน = ศักยภาพระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 21-30 คะแนน = ศักยภาพระดับดี

2.2 มิติด้านการตลาด แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่

1 หมายถึง มีคุณสมบัติ

2 หมายถึง ไม่มีคุณสมบัติ

การแปลระดับศักยภาพด้านการจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในมิติการตลาด ทั้งหมด
10 คะแนน

คะแนนเฉลี่ย 0-3 คะแนน = ศักยภาพระดับควรปรับปรุง

คะแนนเฉลี่ย 4-7 คะแนน = ศักยภาพระดับกลาง

คะแนนเฉลี่ย 8-10 คะแนน = ศักยภาพระดับสูง

3. ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่

2 หมายถึง สูง

1.33 หมายถึง ปานกลาง

0.66 หมายถึง ต่ำ

0 หมายถึง ไม่มี

การแปลผลระดับศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

คะแนนเฉลี่ย 0-3 คะแนน = ศักยภาพระดับควรปรับปรุง

คะแนนเฉลี่ย 4-7 คะแนน = ศักยภาพระดับกลาง

คะแนนเฉลี่ย 8-10 คะแนน = ศักยภาพระดับสูง

4. ศักยภาพการบริการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร แบ่งออกได้ 3 ระดับ ได้แก่

2 หมายถึง สูง

1 หมายถึง ปานกลาง

0 หมายถึง ต่ำ

การแปลผลระดับศักยภาพด้านการบริการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งหมด

20 คะแนน

คะแนนเฉลี่ย 0-6 คะแนน	= ศักยภาพระดับควรปรับปรุง
คะแนนเฉลี่ย 7-13 คะแนน	= ศักยภาพระดับกลาง
คะแนนเฉลี่ย 14-20 คะแนน	= ศักยภาพระดับสูง

3. การแปลผลรวมทั้ง 4 องค์ประกอบ แบ่งออกได้ 5 ระดับ ดังนี้

81 ขึ้นไป	หมายถึง ดีเยี่ยม
71-80	หมายถึง ดีมาก
61 – 70	หมายถึง ดี
51 – 60	หมายถึง ปานกลาง
50 หรือน้อยกว่า	หมายถึง ควรปรับปรุง

8. การสร้างและตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

สร้างคำถามวิจัยตามแนวคิดทฤษฎี และตรวจความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยคณะวิจัยและที่ปรึกษาวิจัย และการตรวจคุณภาพโดยห้องปฏิบัติการวิเคราะห์และนักจุลชีววิทยา ตรวจสอบคุณภาพ ตามเกณฑ์ มผช.

9. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นหลัก โดยการจัดเวทีประชาคมจังหวัด 2 ครั้ง ก่อนเก็บข้อมูลและหลังเก็บข้อมูลเพื่อการวิพากษ์ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ศักยภาพของกลุ่ม

จัดเวทีสนทนากลุ่ม 7 ตำบล และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกับเกษตรกรรวม 21 กลุ่ม สัมภาษณ์และสังเกต ทั้ง 21 กลุ่ม รวม 13 ผลิตภัณฑ์และการเกษตร 8 กลุ่ม ประเมินผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนและการเกษตรและความเข้มแข็งของกลุ่ม

10. การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล

เมื่อได้รวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และจากการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มรวมทั้งข้อมูลจากเอกสารและจากคำบรรยายจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องโดยตรงแล้ว ได้นำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา(Content analysis) ในภาพรวม รวมทั้งการสังเคราะห์ (Synthesis) โดยการรวบรวมข้อมูลและการสรุปย่อ ๆ มาสู่องค์ความรู้ใหม่เพื่อนำมาใช้ประโยชน์เกี่ยวกับการพัฒนาขีดความสามารถในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดชัยนาท ตามประเด็นคำถามและ ตัวแปรที่ได้กำหนดไว้ โดยการบรรยายหรือพรรณนาตามความเป็นจริง ตามวัตถุประสงค์ทั้ง 5 ข้อที่ได้กำหนดไว้

รวมทั้งได้มีการจัดทำเส้นทางกรท่องเที่ยว และมีภาพเด่น ๆ และสำคัญประกอบเพื่อให้เห็นจริง โดยทำการวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้

1. กำหนดสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวิสาหกิจชุมชน จากการสนทนากลุ่มองค์การบริหารส่วนตำบล และสำนักงานเทศบาลตำบล ทั้งหมด 7 แห่ง
2. ประเมินผลสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวิสาหกิจชุมชนที่ได้จากการสนทนากลุ่ม
 - 2.1 วิเคราะห์ศักยภาพของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวิสาหกิจชุมชน ความพร้อมในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามแบบประเมินของกรมส่งเสริมการเกษตร
 - 2.2 วิเคราะห์ศักยภาพความพร้อมของวิสาหกิจชุมชนตามแบบประเมินมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน
3. สรุปผลการประเมินสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวิสาหกิจชุมชน ถึงศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวของแปลงเกษตรและวิสาหกิจชุมชน
4. นำสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวิสาหกิจชุมชนมาพัฒนาขีดความสามารถในการท่องเที่ยว โดยการศึกษาศักยภาพเดิมของแปลงเกษตรและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แล้วนำมาทำการพัฒนาขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว
5. ศึกษากระบวนการผลิตของแปลงเกษตรและวิสาหกิจชุมชน
6. ทำการประเมินมาตรฐานผลิตภัณฑ์และความเข้มแข็งของกลุ่มแปลงเกษตรและวิสาหกิจชุมชน
7. นำกลุ่มแปลงเกษตรและวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยว การพัฒนาขีดความสามารถในการท่องเที่ยว กลยุทธ์ในการพัฒนาขีดความสามารถ และกระบวนการผลิตที่ศึกษาในข้างต้น มาจัดทำเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวิสาหกิจชุมชน
8. ทำการสังเคราะห์แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวิสาหกิจชุมชน
9. จัดทำเส้นทางกรท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวิสาหกิจชุมชน
10. การตรวจสอบความเหมาะสมของข้อค้นพบและแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว